

Gierik 63, juni 1999

Henri Falaise (vertaling: Guy Commerman)

LE SOLEIL

était un astre rond,
un vieux verger matinal
dont les paillettes
de givre
ornaient
la pierre fine et noire
de l'ardoise
où j'apprenais la transparence
des premières voyelles,
que seule
l'eau pure
pouvait encore effacer.
J'étais debout
près de mon coeur comme
quand on cueille
des cerises
avec tout un bouquet de bleu
et des moineaux pour y loger.

DE ZON

was een ronde ster,
een oude ochtendlijke boomgaard
waarvan de lovertjes
rijp
de fijne en zwarte steen
van de lei
versierden
waarop ik de helderheid
van de eerste klinkers leerde,
enkel en alleen
met zuiver water
uit te wissen.
Ik stond recht
dichtbij mijn hart zoals
wanneer men kersen
plukt,
net een boeket van blauwe tinten
en waarin mussen te gast zijn.

JE TE TUTOIE

tout au fond de mon sang
parce que le trèfle
c'est aussi comme du rouge tendre
parmi les heures et les vergers,
tout un paysage matinal
avec peut-être une grenouille
fauchée dans la lumière du regain,
et l'oncle, au vieux tabac penché,
qui fout sa fourche dans le ciel
où remue un petit tremblement
d'oiseaux et de fumée.

IK TUTOYEER JE

in het diepste van mijn bloed
want de klaver
is ook een beetje teder rood
te midden de uren en de gaarden,
een vol morgenlandschap
met misschien een kikker
weggemaaid in het licht van het nagras,
en de oom, verhangen naar oude tabak,
die zijn gaffel de hemel ingooit
waar een nietige trilling
van vogels en rook zich beweegt.

(ex: *Les sèves surveillées*)

L'HIVER

l'orgeuil de la cendre
s'égare dans le cellier
et pourtant ce qui reste du fruit
n'est point vent effacé
ni lampe nu d'abeille morte
qu'un mensonge éteindra
mais une manière d'approcher
du doute du voleur
et de saisir plus simplement
ce qui fut consenti.

'S WINTERS

verdwaalt de hoogmoed
van de as in de wijnkelder
nochthans wat rest van de vrucht
is geen uitgestorven wind
geen naakte lamp van de bij
die een leugen doven zal
maar een manier om de twijfel
van de dief te benaderen
en om eenvoudiger te begrijpen
wat overeengekomen was.

EN MARS, après la pluie,
il y a des étourneaux et des près.
Et malgré tout
dans nos conversations
c'est à la tombée du jour
une évocation des mots, l'inconnu,
quelques paroles.
Et dans cette émotion naturelle
se défait de surcroît
un désir inaccessible.

IN MAART, na de regen,
zijn er spreeuwen en weiden.
En ondanks alles
in onze gesprekken
is het bij valavond
een bezwering van woorden,
het onbekende, enkele flarden gesprek.
En in deze vanzelfsprekende ontroering
maakt zich bovendien
een onbereikbaar verlangen los.

(Ex: *Les beaux miracles*)

ELLE A SEMÉ du lin vivace
dans le Brabant pour toujours
et en regardant les lapins
se sauver dans l'herbe de la campagne
où sont les simples et les graminées
je lui ai parlé
de mon père
qui était braconnier
avant de mourir d'une maladie
qui s'aggrava pendant la nuit,
et puis en cueillant de la menthe verte
au-delà de l'inconnu
nous nous sommes rappelés
d'une ville d'enfance
où il y avait des sources.

ZE HEEFT levendig vlas gezaaid
in Brabant voor altijd
en terwijl ze de konijnen bekeek
die vluchtten in het veldgras
waar de kruiden en de gewassen zijn
sprak ik haar
over mijn vader
die stroper was
voor hij stierf aan een ziekte
die 's nachts verergerde,
en dan terwijl we groene munt plukten
aan gene zijde van het onbekende
herinnerden wij ons
een kinderstad
waar bomen waren.

ELLE A SEMÉ du lin vivace
dans le Brabant pour toujours
et elle a dans une armoire
de la vaisselle blanche -
et il y a là
le matin et quelques vivres :
du chocolat, de l'ail rose,
un croissant de melon.
Mais ce n'est pas facile
pour moi dans ce poème
de dire ainsi ce qui lui appartient
et de nommer exactement
dans l'éternité l'intimité même
du monde.

ZE HEEFT levendig vlas gezaaid
In Brabant voor altijd
en in een kast bewaart ze
wit vaatwerk -
en dáár bevinden zich
de morgen en wat mondvoorraad:
chocolade, roze look,
een halve maan meloen.
Maar het valt me niet gemakkelijk
in dit gedicht
om zo maar te zeggen wat van haar is
en om nauwkeurig te benoemen
in de eeuwigheid de geborgenheid zélf
van de wereld.

(Ex: *Sinon qu'elle a semé du lin vivace dans le Brabant pour toujours*)

POUR OUBLIER
nos fureurs candides,
il faudra bien
déplacer
le vieil enchantement,
ne plus prier
Le Préjugé des Dieux,
transparaître
comme le gel,
dégringoler encore
en regardant
le monde,
et consumer son rêve
au fond des pentes insoumises.

OM ONZE ONSCHULDIGE
hartstochten te vergeten
moet hoe dan ook
de oude betovering,
opzij gezet worden,
Het vooroordeel der Goden
niet langer aanbidden,
doorschijnend worden
als de vorst,
nog meer neerwaarts tuimelen
terwijl de wereld
aanschouwen
en zijn droom vervullen
in het diep van onbetreden hellingen.

(Ex: *Le pays de Geneviève*)

DÉMUNI de moi-même
je me vois me pencher avec des fruits
comme de l'imprévu
dans un jardin sans âge
et l'offrande des dentellières
incendie, la nuit,
le doute remémoré
des anciens dahlias blancs.

ONTDAAN van mezelf
zie ik me vooroverbuigen met vruchten
zoals het niet verwachtte
in een leeftijdloze tuin
en het offer van de kantwerksters
verbrandt 's nachts
de herdachte twijfel
van vroegere witte dahlia's.

QUAND MA MÈRE dans un poème
disait qu'il avait des pauvres
pour parler des oiseaux
c'était souvent
dans la cuisine près des fleurs
quand on se penchait le soir
au bord de l'évier
en pensant distraitement à des mots
et qu'on voyait l'obscurité
s'éteindre dans nos vivres -
des petits oignons cendrés
que notre admiration évoquerait
en comparant dans le ciel
les détails du temps
parfois même la minutie d'un paysage
en automne sans doute déjà la fragilité
de ce poème à travers d'autres émotions

TOEN MIJN MOEDER in een gedicht
zei dat er arme zielen waren
als ze vogels bedoelde
was dat dikwijls
in de keuken vlak bij de bloemen
toen we 's avonds over
de boord van de gootsteen leunden
we verstrooid peinsden over woorden
en we de duisternis zagen
uitdoven over onze levensmiddelen -
kleine askleurige uien
die onze verwondering voor de geest
zou roepen de bijzonderheden van
de tijd in de hemel vergelijkend
soms ook de nauwkeurigheid van
een herfstlandschap ongetwijfeld reeds
de broosheid van dit gedicht doorheen
andere ontroeringen.

TRÈS INVISIBLES
dans le paysage
les moutons
traînaient parmi les fleurs
et la buée des prés
comme s'ils se soumettaient
à la banalité de notre poésie,
et l'on pouvait même
se tromper d'éternité
dans les mots
en écrivant notre pensée
sous les arbres.

HEEL ONZICHTBAAR
in het landschap
treuzelden de schapen
tussen de bloemen
en de wasem van de weiden
alsof ze zich neerlegden
bij de eenvoud van onze poëzie,
en men kon zich zelfs
vergissen van eeuwigheid
in de woorden
terwijl we onder de bomen
onze overweging schreven.

(Ex: *La pharmacie de Noé suivi de Une saison de surcroît*)

Wilma Stockenström

ALLES IS EERS WANNEER BESKRYF

Daar is dinge wat hulself wegsteek in holtes
en die holtes vult met ametis en ametis
eers is
wanneer die ronde klip oopgebreek word.
Daar is willemiet se groen glim wat glim
eers is
in skadu en skemer en toeheid, en skemer
is daar in die berg se spelonk wat sekerlik
eers is
wanneer die spelioloog dit bekend stel.
Alles is eers wanneer beskryf. So is dit.

Lae onooglike nut geflens, gekook, versend,
hang die skelet. Walvis, ek beny jou!
Was ek jy, sou ek my heupbeentjies wikkel
in 'n lang lawwe dans van die dood,
begelei deur eie sang snags wanneer die lewendes
weg is en die opgestoptes mekaar duister bestaan
en die afstand bewillig deur die wetenskap bewaar.

Heimlik sou ek my geraamte deur die droom
van die oseaan stuur en die geruis gaan haal
van verlore verbeelding, en die deurmekaar woel,
ondersees, van denke en ordening,
die kuising van keuring, soos dit my smaak.
Jou krom ruggraat, gestroop en opgetakel, lyk
al of dit wil spartel en loskom uit die diereryk.

Ward Ruyslinck

1999

Er worden steigers van stilte
om me heen gebouwd
door vlijtige dwergen
en sjacheraars in wind.
De oorlog is uitgewoed
de keizer met zijn scheve kroon
troont in het puin
en glimlacht genadig
naar zijn veile vazallen
met hun blote apenkant.

De rabdomanten vinden koper
en laten het goud in de grond.
De wichelaars ruilen hun dochters
voor hoeren en maken het bont.

Zo wordt de krimpende vlam
van deze afgedropen eeuw
door galgenazen en door dwazen
uitgeblazen.

LAATSTE WIL

Begraaf me aan een zijwe_g
van de wereld
waar geen oorlog woedt
waar vossen paren in het wild
en wanklank van de dagjesmensen
tot geritsel is verstild.

Begraaf me in de klaver
waar wezels jagen
en hazen kegel maken,
en als God bestaat
laat Hem dan weten
dat ik Hem voor al zijn mensenhaat
vergiffenis schenk.

Guy van Hoof

Een hand om de wijzers stil te leggen

VOORJAAR

Ik loop ten voeten uit
over het als poedergoud
geruisloos vloeien van de tijd
versneden tot spitsvondige seconden
hondersten oneindig deelbaar

beelden kijken wazig en verweerd
dwaas onbeweeglijk mijn richting uit
ondoordringbaar die holten van ogen
kennen enkel lege tranen
van verlangen en verwijt
een hand versplinterde structuur
zweeft vol gepleisterde herinnering

niets in het voorjaar
is verkwikkender dan fontein
bij een lichte zuiderwind
rond beeldengroepen in arduin of brons
van vrouwen met hun infame boezems
die de zee voorstellen
of de hoorn des overvloeds

DE HUID VAN EEN ANDER

De avond
viel nooit zo stil -
mensen praten
met grote eentonige lettergrepen
het einde van de dag bezwerend.

Achter de bedompte ruiten
schaduwen
witgewassen door de anonimiteit.

Op een parkeerplaats, het was volop dag
heeft een man afscheid van iemand genomen;
in zijn oog geen toekomst te voorspellen
geen licht, of voorspraak.
Trams snijden in het vel
van de eenzaamheid,
soms ook van de huid
van een ander leven.

TERUGKEER UIT PRAAG

Het plein 's avonds trams vol licht
stonden te wachten waar mensen
samenkwamen om te praten
over troepensterkte, honger en manoeuvres
leek te zijn veranderd in een woud
zonder elektriciteit. De aarde
zoog je loodrecht naar beneden
naar de kern van alle vragen en problemen
die als ongeslepen stenen wachtten.

Een hand om de wijzers stil te zetten.

Regen. Als een troosteloze twijfel
verdeelt hij het land en de mensen
in gelukkig en verblind
de huizen in paleizen en kavarna's.

ARENA

Het ogenblik waarop de zwarte massa
beenderen en bloed en horens
door de knieën gaat

de hemel zal wel niet verduisteren
de lucht zal niet verkleuren
zand blijft zand

de zon geeft aan het zweet
en aan het purper vlees het legitieme
van ceremonieën, als een offer, onderwerping
aan het nooit geziene

de zon verkwist haar krachten
water doet herleven
waar geloof is opgebrand

in de ogen van de stier
vijfhonderdveertien kilo leven
staat te lezen wat wij denken
maar elkaar niet zeggen

soms vergis ik mij van dag en uur
dan denk ik aan het bloed
als aan een troostend woord

PALADDIO

De scherven van gestolde nacht
als schaduwen van zilver
verspreiden in het huis de koelte
houden zon en regen bij de ramen tegen
in een schelp van steen en glas
temidden van een stad
vol schuttingen en puin

Tijd zal het wel altijd kosten
om jezelf terug te vinden in de labyrinten
van de voorwendsels, het zelfbedrog

Een kussen - om je hoofd
tot luisteren te dwingen
naar Durante, Sammartini of Marcello
Felici Gardini of Fantana
binnen perken, afgelijnd

De naam Paladdio verklaart haar niets
bloedblaadjes en zand
en huis draagt er de sporen van

en zij loopt onverstoort
als op wolken naderend -
ik zou de navel van haar leven moeten zijn
de kuilen in mijn hart verkent zij niet

Guy Commerman

Een beeld aan 't woord (n.a.v. foto's van Jan Landau)

1

De spreeuwen vielen
opgeschrikt omhoog,
wat ook bijwijlen spottend een
wiekslagende dichter wordt verweten.

Zij vertrokken als bladeren uit een bomen-
bundel naar een ander landschap,
ongeduldig in hun meewarig wachten
naar het verloop van herfst en wind.

Zij vluchtten de uitgevlakte westhoek
naar de openende zee, het echte zout
der aarde; daar vinden zij aas naar
klauw en bek, is hun verbeelden vrij.

De dichter klopt een spreij met woorden uit.

2

Zie jij meeuwen, Jan?
Ik zie geen meeuwen, Gie.
Wij kwamen niet voor meeuwen,
wij kwamen zien hoe zee
en wind en wolken leven.

Ik hoor geen meeuwen, Jan.
Je hoort ook geen mensen, Gie.
Wij kwamen om niets te zeggen,
wij kwamen om te luisteren hoe adem,
woord en aders de ebbe achtervolgen.

Wie is de derde man, Jan?
Het is Orson Welles uit de film, Gie,
het is Oliver Reed, het derde licht,
de onbekende die naar het oosten kijkt.
Ik zie geen zon, Jan. Er is geen zon, Gie.

Toen werd het oeverloos stil,
de zee keerde zich om en de eerste,
zware, warme regendruppels weifelden.
Luister, Jan, ik hoor een meeuw.
Ja, Gie, ja, ik hoor je citer wenen.

Het schip, het o zo grote schip,
de 'secret of asia' ligt aan banden,
strak aangemeerd, vastgesjord,
enkel het trage tij kan keren.

Het kind wil nóg dichterbij,
het schip moet groeien nog,
nóg groter zijn en heel ver varen
naar de einders en de dromen.

De vader loodst het kind tot aan
de kaderand waar ook zijn droom
aan de ketting wordt gelegd;
agenten lopen over kinderkopjes.

Waken en ontwaken aan de stroom.

Christine Mässer

Ik draag het mee

KASTANJE

Ik zit in mijn bolster.
Als ik val breek ik open.
Pijn zit in mijn stekels.
Ze groeien naar binnen.

Mijn echte huid glanst
en loopt uit op wit dons,
maar ik kan me niet tonen.

Van hieruit zie ik ze liggen
mijn gebarsten kompanen
vertrappeld of bij geluk
door een hand
van de grond opgeraapt.

Misschien moet ook ik
mijn tak nu maar lossen.
Misschien moet de kringloop
nu eindelijk gesloten
om terug te keren
naar waar het ooit
zo gebrekkig begon.

SCHREEUW

Mijn stem maak ik zacht
tot ze uitdooft.
Luister
naar mijn zwijgen.

Mijn eerste kreet
kan ik niet wissen
al hield ik me dood
in je schoot.
Enkel uit je gezichtsveld
kan ik verdwijnen.
Onzichtbaar-onhoorbaar.

Je blik is een straf
die je op me laat rusten.
Je teistert mijn
droomloze nachten.

Op mijn nachtkastje waakt
jouw eigen verleden.
Ik draag het mee
naar mijn toekomst.

Zelfs een vreemde
zal het onder jouw ogen
niet wagen
me uit mijn overbodigheid
op te tillen,
me in de armen te sluiten,
te zeggen dat ik mooi ben
en de jaren me gegund.

Luister.
Mijn stem maakt zich
zacht
om jou te behagen.

Wanneer zal ik ontroering
in je ooghoeken lezen?
Wanneer neem je mijn hand
en ga je me voor in het donker
onder de pannen?

Wanneer gooi je
het roer van je hart
voor me om?

Frederik De Preester

Dit carnaval van licht en dood

ALLES lezen
en dan nooit meer.

Voor altijd thuiskomen
en dan nooit meer gaan
dacht ik
of vergeten en beginnen
loslaten en gaan
dacht ik.

een deur sluiten tot muur van
een nieuw vertrek en
dan niets meer.

AAN INES

Hier vanuit een venster
schrijf ik het liefst.
Op de grens van de tuin waar
men badminton speelt en
de kamer waar een
vraag van jou verzwegen ligt.

Hier tussen de verre weemoed van speelkreten en
de waanzin die aan je mondhoek trekt
schrijf ik het liefst.

de wind ruikt naar regen en
ik volg de lijn waarlangs
je voet enkel wordt en dan
enkel te vermoeden verder lichaam.

ik vrees niet langer de hoogte
van deze verdieping.

Terwijl ik alles registreer
zie ik je wegwelven beneden.
Je neemt een raket en
je geeft je over aan het landschap
waarin je weggaat.

DAAR

Ik ben uit het zomerland gereisd naar
hier
waar bomen zich in rechtopstaande
stilte beroezen aan de laatste zon.
Honger begrenst dit
carnaval van licht en dood.

Bij een lamp verlang ik.
Achter de kieren in mijn hand:
de wereld.

Met mijn hand op de deurknop kijk ik
van hier
het venster
naar daar
de horizon:
ik weet nu waar de zon slaapt.

AAN MARTA 1

De tafel laat ik opzij want
hier tussen een ijskast
een tafel en twee muren
heb je gedanst.

Vanmorgen houd ik me op
aan de rand en lees
de ruimte die je met
je lichaam beschreef.

Voor je gezicht vager wordt en
je adem je gebaren langs
deuren en vensters en kieren in
mijn herinnering ontsnappen
leg ik je vast
plaats de dingen als
deze woorden in de
vorm van een weerzien.

